

Bulgaristanda madencilik

Bulgaristan madenciliği 1910 senesinde kabul edilmiş kanunlara istinat etmektedir ve bütün faaliyet henüz başlangıç halindedir. 50 — 60 sene evvel Pernik civarında ve memleketin merkezî eyaletle, rinde bir kaç kömür ocağı iptidaî bir şekilde işletilmekte idi. Harp ve buhran senelerinden sonra kalkınmaya yüz tutan kömür istihsali 1938 senesinde aşağı yukarı 2.000.000 tona çıkmıştır. Sair yeraltı servetlerinin işletilmesi daha iptidaî bir safhayı muhafaza etmiştir.

Kömür istihsalâtı memleketin dahilî ihtiyacını temine kâfi gelmekle beraber ihracat için çalışmak maksadı ile bir inkişaf devrine geçmiştir. Bulgaristan kö-

mürlerini antrasit, linyit ve taşkömür olarak üçe tefrik edebiliriz. Antrasit kömürleri karbon devrine mensup olup, iktisadî bakımdan az bir ehemmiyeti haizdir. Tektonik itikâle maruz kalan antrasit yatakları incelmış olduğundan ufak veya toz kömür şeklinde istihsal edilir; kalorisi: 6500 ilâ 7500 dür. Mahallî bir ehemmiyette endüstri ve demir yolu için kullanılmaktadır. Kömür neveleri arasın. da linyit daha yüksek bir dikkate şayan. dir. Linyitin iyi neveleri 5000 — 5500 kalori ihtiva etmekte ve sanayide kullanıldığı gibi ev teshin vasıtası olarak ta isti. fade edilmektedir. Memleketin muhtelif mıntakalarında 3500 — 4500 kalorige kül

ve rutubet nisbetleri daha fazla olan linyit yatakları mevcuttur.

Fakat bu linyitlerden briket istihsalı zift gibi iltisak maddelerine ihtiyaç göstermektedir. Buna mukabil Burgaz havzası linyitlerinin katran (zift) muhteviyatı % 18 e kadar çıktığından briket istihsalı için daha elverişlidir. Mezkûr nevilerden maada memlekette % 50 nisbetinde su ihtiva eden 2000— 2500 kalorili linyit yatakları mebzuldür.

Yapılan bazı jeolojik araştırmalara rağmen, memleketin kömür ihtiyatı şimdiye kadar tesbit edilmemiştir. Taşkömür yatakları Bulgaristanın merkezî mıntakalarında, karışık tektonik bünyeler içerisinde bulunmakta ve bir kaç milyon ton olarak tahmin edilmektedir. Memleketin parlak linyit ihtiyatı aşağı yukarı 200 milyon ton sayılabilir.

1937 senesinde Bulgaristan 118.394 ton taşkömür ve antrasit, 1.853.039 ton linyit istihsal etmiştir. Kıymet itibarile bu istihsalın tutarı 474.860.000 levayı bulmuştur. Birinci nevi linyitten tahminen 50.000 ton briket elde edilmiştir. 1938 istihsalâtı 1937 ye nazaran % 20 nisbetinde bir tezyüt kaydetmektedir. Umum kömür istihsalâtındaki devletin iştiraki % 82 nisbetindedir. Buna mukabil umum istihlâkta da devletin hissesi ehemmiyeti haizdir. Son tahminlere göre Bulgaristan kömür madenlerinde yatırılan sermaye tutarı 1 milyar levayı bulmaktadır. Kömür istihsalinde çalışan amele sayısı ise 7000 ile 8000 arasında tahavvül etmektedir.

Memleketin enerji istihsalinde linyit ve taşkömür büyük bir rol oynamaktadır. 1937 senesinde cem'an 201,318,732 kw/saat istihsal edilen enerjiden % 21,3 ü kömüre düşmektedir. Enerji istihsaline sarfedilen kömür miktarı 1936 ve 1937 seneleri için aşağı yukarı 80 — 90.000 tonu bulmuştur.

Maden cevheri istihsalâtına gelince 1930/31 buhranlarına kadar % 4 tenörlü bakır cevherinden senevi 20 — 25.000 ton Plakalnitsa A. Ş. tarafından istihsal edilmekte idi. Bundan maada bir kaç u. fak madenlerde kurşun ve çinko cevheri işletilmekte idi. Fransız sermayesi ile işletilmekte olan Plakalnitsa ocakları buhran senelerinde akamete uğramış olduğundan, cevher istihsalâtında 6 — 7 sene süren bir durgunluk devri başlamıştır. Memleket dahilinde kâfi miktarda sermaye mevcut olmaması ve yolların bozukluğu yüzünden yeraltı servetlerinden layığı ile istifade edilememektedir. Şimdiye kadar yapılan jeolojik araştırma ve eskiden kalan işletmelere bakılırsa Bulgaristanın maden yatakları aşağıdaki tarzda tasnif edilebilir:

1. Rhodope cevher mıntakası Rhodope silsilesi ile mücavir Ossogowo — Rila ve Pirin dağlarına şamildir. Bu havzanın başlıca maden cevherleri kurşun ve çinko olup talî olarak altın, gümüş, bakır, antumuan ve krom cevherini muhtevi kısımları mevcuttur. Bu mıntakadaki maden zenginliklerinin işletilmesi için Alman sermayesi ile yeni bir şirket tesis edilmiştir.

2. Garbı Balkan cevher mıntakası bünyeye ve maden muhteviyatı itibarile muhtelifdir. Eski çağlara mensup cevherleşmeler alpin tipindedir. Bunlar cümlesinden metazomatik teşekküller başlıca rol oynamaktadırlar. Buradaki maden cevherlerinden demir ve bakır ön safda sayılabilir. İkinci derecede kurşun ve çinko cevherleri mevcuttur. Altın arsenli çakıl ganglarına da tesadüf edilir.

Plakalnitsa civarı müstesna bu mıntaka esaslı bir şekilde tetkik edilmemiştir.

3. Aşağı Balkan cevher rayonu bilhassa bakır ve altın cevherini ihtiva eder. Bu mıntaka Rhodope ile genç Balkan silsileleri arasında bulunmaktadır. Buradaki

